

گزیده‌ئی از اندرنامهٔ آذریات مهراسپندان، وزیر بزرگ شاپور دوم ساسانی

آتریاد میراسپندان وزیر بزرگ شاپور دوم ساسانی بوده، چند جزوهٔ رهنمود سیاسی و اخلاقی تألیف کرده بوده که گزیده‌های یکی از آنها با نام اندرنامهٔ آتریاد مهراسپندان برای ما مانده است. بخش‌های گزیده از این کتاب گرانقدر را که به دست توانای استاد گرامی **دکتر امیر حسین خنجی گردآوری گشته و استاد بهمن بزرگ (بهمن انصاری)** آن را جمع‌آوری و آماده برای نشر الکترونیک کرده است را در زیر می‌آوریم:

- کار امروز را به فردا وامگذار، زیرا چه بسا که فردا نتوانی آن کار را انجام دهی.
- همیشه بکوش که راست‌کردار و راست‌گفتار باشی، هیچ‌گاه از نیکوکاری روگردان مشو، و بدان که تنها چیزی که شایستهٔ انسان است راستی و نیکوکاری است.
- هیچ‌گاه فکر انتقام را به‌ذهنت راه مده حتی اگر که اسیر دست دشمن شوی. به‌یاد داشته باش که انتقام سبب آزار و رنجش و تباهی می‌شود، و دردی که به‌سبب حسن انتقام به قلب خودت وارد می‌کنی درمان‌پذیر نخواهد بود. هیچ‌گاه خشم خود را با انتقام‌گیری از دشمن فرو مینشان. یاد بگیر که چه‌گونه خشم خویش را مهار کنی و فکر انتقام را از سر بیرون کنی. بدان که کسی که دست به انتقام می‌زند روزی خواهد رسید که عبور از پل تلافی انتقام برایش دشوار خواهد بود.
- در پیشگاه دادگاه، چه شاکای باشی و چه مشتکی، جز حقیقت و راستی مگو. حقیقت و راستی به وجدان آرامش می‌دهد. با آوردن گواه عادل است که انسان از کیفر ناروا می‌رهد. کسی که برای خودش گواهی ناحق ارائه کند فرجام ناشایستی در آخرت خواهد داشت.
- در خورد و نوش همیشه حد میانه را مراعات که تا عمر دراز یابی. رعایت حد میانه در خورد و نوش تن را سالم نگاه می‌دارد، همچنان که مراعات حد میانه در گفتار روح را سالم نگاه می‌دارد.
- به‌جای آنکه در فکر بزرگ نشان دادن خودت باشی بکوش که روح را بزرگ کنی. کسی که در فکر بزرگ نشان دادن خودش باشد به تعادل روحی روانی خودش آزار می‌رساند.
- زنان را از میان خویشان نزدیک خودتان انتخاب کنید تا دودمانتان استحکام یابد. بسیاری از دردسرها و گرفتاریهایی که بندگان خدا دچارش شده‌اند ناشی از آن بوده که دختران را به پسران بیگانه داده‌اند یا دختران بیگانه را برای پسرانشان گرفته‌اند. این‌گونه بوده که دودمانها از میان رفته‌اند.
- به مسافران راهگذر نیکی و کمک کن. به یاد داشته باش که خود تو نیز شاید روزی در دیار بیگانه راهگذر شوی و چشم‌داشت نیکی دیدن از دیگران داشته باشی.
- کسی که بخشندگی می‌کند پاداش هم می‌گیرد، و پاداشی بیش از آنچه که داده است خواهد گرفت.
- مهمانت را بر سر سفره در همان جایی بنشان که خودت دوست داری بنشین. بهترین جایها آنجا است که نیک‌مردی بنشیند.
- وقتی به کسی نیکی کردی با منت‌گذاری دلش را میازار، و وقتی به یکی کمکی کردی کمکت را با کار ناشایسته از مان مبر.
- در مواجهه با مشکلات و خطرها و دشمنانت احکام دین یزدانی را از یاد مبر.
- اگر بخت به‌تو روی آورد ناروا شادمانی مکن، و اگر بخت به‌تو پشت کرد اندوه به‌خودت راه مده.

• در برابر نعمتها شکرگزار و در برابر ناملایمات صبور باش.

• زندگی را همیشگی میندار، و همه تلاشت را در راه نیکوکاری به کار گیر.

• بقای مرد و نام او در کارهای نیکو است که ماندگار می شود، ولی کارهای بد پس از وی بدنامی برایش برجا می گذارد.

• بدان که گفتار و رفتار و کردار نیکو است که زنده می ماند، و مهمتر از همه کردار نیکو است.

• بدی را با بدی پاداش مده، و بدان که آدم بدکار ثمره بدی خودش را خودش به دست خودش خواهد چید. برای آنکه بتوانی چنین باشی، نیک اندیشی را در ذهنت جاگزین کن و همیشه آنرا راهنما و الگوی خودت قرار بده. آیا دیده ای که کسی بدی را با بدی پاسخ داده باشد و سرانجام پشیمان نشده باشد؟

• نیکی کن صرفاً به آن سبب که نیکی خوب است. نیکی خوب است زیرا حتی بدکاران نیز نیکی را دوست می دارند.

• هرچه را بر خودت نمی پسندی بر دیگران روا مدار.

• اعتراف به خطاهای خودت در برابر داوران دین دار را دون شأن خودت مشمار؛ زیرا چنین کاری سبب می شود که از خطا پاک شوی و نیکوکاری پیشه کنی.

• تو فقط یک نام داری و آن «انسان» است. آنچه که به تنت تعلق دارد را به تنت بده، و آنچه به روح تعلق دارد را به روح بده. هم در پرورش تنت بکوش و هم در پرورش روح. هم تنت را شاد کن و هم روح را.

• وقتی حق خودت را از کسی می گیری در نظر داشته باش که آلوده به گناه نشوی. همیشه بکوش که بهترین و شایسته ترین کار را انجام دهی. اگر از کسی خشمگین شدی مبدا که به او آزاری برسانی. به هنگام گرفتن حق خودت با مردم تعلق مکن.

• چهار چیز است که برای انسانها زیور است: یکی شهامت همراه با شجاعت؛ دیگر تدبیر همراه با دانش؛ سوم ثروت همراه با سخاوت؛ و چهارم گفتار نیک همراه با کردار نیک. شهامت بدون شجاعت باعث مرگ می شود؛ تدبیر بدون دانش همچون نقشی بی روح است؛ ثروت بدون سخاوت همچون گنج اهریمن است؛ و گفتار نیک بدون کردار نیک نشانه بی اعتقادی است.

• نشانه بی ایمانی پنج چیز است: یکی آنکه تظاهر به نیکوکاری می کند ولی کردارش در نهان بد است؛ دیگر آنکه خود را پاک دامن نشان می دهد ولی مرتکب گناه می شود؛ سوم آنکه مردم را به نیکوکاری دعوت می کند ولی خودش از ارتکاب معاصی ابا ندارد؛ چهارم آنکه در رفتار با دیگران نیرنگ می کند؛ پنجم آنکه گفتار و رفتار و کردارش با هم سازگاری ندارد.

• سخنی که سودی برای خودت یا دیگران در بر ندارد را بر زبان میاور مگر وقتی که بخواهی مزاحی بکنی و دیگران را شاد بداری.

• بدان که تقوا نگهبان زبان است.

• میوه تن فرهنگ و رفتار متمدنانه است.

• پاداش تقوا بهشت و دریافت ثمره کارهای این جهانی است.

• شجاعت باید همراه با تقوا باشد، تقوا باید همراه با دانش باشد، دانش باید همراه با تجربه باشد.

• نام نیک برای انسان احترام می‌آورد.

• خوشی و شادی فقط وقتی حاصل می‌شود که انسان از چیز یا کسی در بیم نباشد.

• هر کاری را باید در زمان و مکان مشخص و معین خودش انجام داد تا ثمر درست بدهد.

• هر سعادتى که در این دنیا نصیب شد دیگران را نیز با خودت شریک کن تا شکر نعمت را در پیشگاه ایزدان به‌جا آورده باشی.

• هر نیکی‌ئى که به دیگران می‌کنی پاداشش از ایزدان بخواه نه از مردم؛ و بدان که پاداش هر کار نیکی را به وقت خودش دریافت خواهی کرد.

• زمین را آباد کن، کار نیک کن، و بدان که انسان برای آباد کردن زمین زنده است.

• آب را آلوده مکن که گناه بزرگی است؛ به جانوران اهلی آسیب مرسان که گناه بزرگی است؛ به سگ آزار مرسان که گناه بزرگی است. این‌گونه است که تو راه خودت به سوی بهشت را هموار خواهی کرد.

• دروازه‌خانه‌ات را بر روی مردم گشوده بگذار و مردمی که از دوردست می‌آیند را در خانه‌ات مهمان کن و به آنها نیکی کن. کسی که دروازه‌خانه‌اش را باز نمی‌گذارد و نیکی به دیگران نمی‌کند دروازه بهشت را بر روی خودش بسته خواهد یافت.

• برای حفظ و بالا بردن سنتهای فرهنگی و تمدنی کوشا باش، بهترین رفتارها را در پیش گیر که ثروت این است، خوشبختی این است، حمایت از فشارهای روحی این است، و آرامش و اطمینان قلبی این است.

• وقتی چیزی می‌آموزی آن را با تجربه عملی استوار بدار؛ زیرا کسی که بسیار می‌داند ولی کم عمل می‌کند مرتکب خطا می‌شود. کسی که دانش آموخته است ولی دانشش را با کارهای نیک به محک آزمایش نهاده است انسان ناعادل است و آنچه آموخته است سبب بی‌ایمانیش می‌شود.

• هیچ کس را در هیچ زمانی مسخره مکن، زیرا کسی که دیگران را مسخره می‌کند خودش مسخره دیگران می‌شود و بدنام می‌گردد.

• در مجالسی که مردان دانا حضور دارند حاضر شو و از آنان اندرز بگیر. کسی که در چنین مجالسی حاضر می‌شود هم بسیار چیزها می‌آموزد و هم کسب اعتبار و حیثیت می‌کند.

• از دروغ بپرهیز، که دروغ بزرگترین گناه است.

• وقتی مرتکب خطائی شدی حتی یک لحظه بدون اعتراف به خطا مگذران تا دین مزدپرستان دشمن تو نباشد.

• تن انسان مردنی است ولی روح انسان جاویدان است. نیکوکاری کن و روح خویش را بیور؛ زیرا آنچه ماندگار است روح است نه تن. به بهای پرورش تن خویش روح را آزار مده. همیشه به یاد داشته باش که زندگی تو عاریتی و زودگذر است. هیچ کاری انجام مده که باعث آزار تنت و رنجش روح تو شود.

- تقوا پیشه کن و فکر گناه به خودت راه مده. هیچ‌گاه به کسی دروغ مگو. هیچ‌گاه سوگند مخور و به کسی سوگند مده، چه راست و چه دروغ.
- بدان که انسان در این دنیا جاویدان نخواهد ماند، لذا انسان باید در پرورش روح خویش کوشا باشد.
- برای آنچه که بر تو رفته است اندوه مگذار؛ و برای آنچه که هنوز نه‌آمده است در اندوه مباش.
- در اعتماد به شاهان و شاهزادگان احتیاط به‌کار ببر. خودت را بندهٔ دیگران مکن. از خشم‌آوران دوری گزین. از زورمندانی که خشم می‌گیرند یا فکر انتقام در سر می‌پروراند دوری گزین. همیشه و در همه‌حال به عنایت ایزدان امیدوار باش.
- راز خودت را به کسی که زبانش را نگاه نمی‌دارد مگو. با مرد بدخُلق به سفر مرو. به سخنان دروغگویان گوش مده. مشتاق آن مباش که دیگران را به کیفی برسانی.
- دوستان را از میان مردان باتجربه و با فرهنگ و باهوش و خوش‌رفتار و با شخصیت و باتدبیر انتخاب کن. همیشه بکوش که دوستیهای کهنه را نو کنی، و بدان که دوستان کهنه همچون شراب کهنه‌اند.
- نام بلند را در کارهای نیک جستجو کن.
- از گناه دوری کن تا از بیم و هراس به دور باشی.
- یک‌زبان باش تا دیگران به تو اعتماد کنند. راست‌گوئی پیشه کن تا دیگران به تو اعتماد کنند. متواضع باش تا دوستانت بسیار شوند.
- هیچ‌گاه خودت را ستایش مکن ولی همیشه کارهای نیکت را ستایش کن تا به دیگران نیکوکاری بیاموزی.
- سخاوتمند باش که سخاوت کلید بهشت است.
- به یاد داشته باش که ملک و مال همچون پرنده است که هر لحظه بر شاخی می‌نشیند، ولی نیکنامی است که با تو ماندگار خواهد بود، و تقوا است که ثمرش جاودانی است.
- فرزندان را از خردسالی به دبستان بفرست، زیرا آنچه او در کودکی می‌آموزد همچون نقش نازدودنی در ذهنش خواهد ماند.

برگردان از پهلوی: استاد امیرحسین خنجی

گردآوری و آماده سازی برای نشر الکترونیک: استاد بهمن بزرگ (بهمن انصاری)

www.IranHistory.dde.IR

www.ArrianEmpire.blogfa.com